

האקדמיה ללשון העברית
אוסף ציפורה ואהרן בר־אדון
לתולדות תחיית הלשון העברית בדיבור־פה

ריאיון עם מר עמרם חזנוב
מראיין: פרופ' אהרן בר־אדון

סימול: 400-12-1 / 400-12-2

- 1 א' בר־אדון : גדרה, אנחנו בַּחצרו, בגינתו של האגרונום,
- 2 ע' חזנוב : =עמרם.
- 3 א' בר־אדון : מר עמרם,
- 4 ע' חזנוב : חזנוב.
- 5 א' בר־אדון : חזנוב. שהוא מן הילדים הראשונים שנולדו בַּגדרָה. אנחנו יושבים ליד הבית
- 6 שבו הוא נולד, ושאביו, בנה,
- 7 ע' חזנוב : =סייע בבניינו.
- 8 א' בר־אדון : סייע בבניינו, ראינו את הדלת שאביו בנה ו־, אביו, אגב, נקרא, איך קראו לו
- 9 הערבים?
- 10 ע' חזנוב : חוֹר־, חוואגיה יעגוב [יעקב] א-נגיאר.
- 11 א' בר־אדון : נגיאר.
- 12 ע' חזנוב : אף על פי שלא היה נגר במקצועו, אלא הוא <מין יד> שהבין בנגרות.
- 13 א' בר־אדון : אהה.
- 14 ע' חזנוב : ובכן, ראשית <החינוך> בגדרָה. כשהייתי ילד בן חמש, עוד דיברו הכול, מה
- 15 שקראו אז ז'רגון. כלומר, יידיש.
- 16 א' בר־אדון : יידיש.
- 17 ע' חזנוב : אני נעשיתי סקרן, כבר היה מעין בית ספר. רציתי לראות מה עושים שם בבית
- 18 הספר. הלכתי לבית הספר, וראיתי מלמד ירושלמי. והוא מלמד את הילדים
- 19 חֹמְש. [בהגייה אשכנזית]
- 20 א' בר־אדון : אהה.
- 21 ע' חזנוב : ואחד הילדים, כנראה, לא התנהג כְּשורה, הוציאוהו אל הפינה ונתנו בידיו
- 22 מטאטא. את המטאטא קשרו על ידי תחבושת שעטפה את מצחו. המטרה הייתה
- 23 לעשותו לצחוק. כמובן שכל הכיתה צהלה, וגם אני בתוכם. בכל אופן, חזרתי
- 24 הביתה והודעתי לאבא ולאימא, שלבית ספר כזה אני לא אלך!
- 25 א' בר־אדון : (מצחקק)
- 26 ע' חזנוב : אבל לא עבר זמן רב, חובבי ציון, שִׁסְדוּ את גדרָה, שלחו הנה את רבי אברהם
- 27 בנימין סוס. רווק, שכבר אז לא היה כל כך צעיר. אדם חלוש. אבל, אדם שאהב
- 28 את מקצועו והיה מתמסר להוראה, אחרי [מטעים את המילה] שש שעות
- 29 העבודה בבית הספר.

	א' בר־אדון : =אהה.	30
גם בבתים, וגם בשבתות, היה מזמין את הנערים שכבר גמרו את בית הספר,	ע' חזנוב :	31
לקרוא אחד העם, ביאליק, מנדלי מוכר ספרים וכן הלאה. בעזרתו, הכרתי עוד		32
בנערותי, בזמן שגמרתי את בית הספר, או קצת לפני זה, הכרתי את		33
הקלסיקאים שלנו. אולי יותר ממה שאני מכיר <ס> היום. זמן קצר אחרי		34
שנתקבל אברהם בנימין סוס לגדרָה, נלקח מאיתנו לרחובות. אבל הביליויים		35
מיהרו והלכו לרחובות והחזירוהו בחזרה הנה. וגם הביאו הנה, מן היקב של		36
ראשון לציון, את יוסף ויתקין, שעל שמו קרוי הכפר ויתקין. זה היה אדם		37
מטיפוס אחר. מלא הומור, בעל כוח דיבור רב מאוד. העברית, כמובן, הייתה		38
מדוברת בבית הספר בפי כולנו. אבל, במבטא האשכנזי. לא הספרדי.		39
	א' בר־אדון : מתי זה היה?	40
אני חושב שוויתרנו על המבטא האשכנזי, אולי לפני 65 או 67 שנים. כאשר	ע' חזנוב :	41
הביליויים החליטו, סוף סוף אנחנו רק כפר אחד בכל הארץ כולה! כל הארץ		42
מדברת בהברה הספרדית, ואנחנו מתעקשים. לא ייתכן. נדבר גם אנחנו		43
ספרדית. ואז עברנו מן האשכנזיסי [בהגייה אשכנזית] לספרדית. [מדגיש כל		44
הברה בנפרד, ובסוף המילה ההנגנה יורדת]. החילונו לדבר בהברה הספרדית.		45
אני נולדתי באלף שמונה מאות ותשעים. ובכן, זה היה קצת אחרי שנות, נאמר		46
מאלף שמונה מאות תשעים וחמש, אולי עד, אלף ותשע מאות וחמש, בערך כך.		47
	א' בר־אדון : עד 1905,	48
	ע' חזנוב : =כן.	49
	א' בר־אדון : =עוד דיברו בהברה ה'	50
	ע' חזנוב : =כן. אני זוכר, אספר לכם,	51
	א' בר־אדון : =כן.	52
מעשייה. בית הספר הלך פעם לטיול לרחובות. היה שולחנות ערוכים וכוסות	ע' חזנוב :	53
תה. ישבתי על יד מי שהיה אחר כך, ראש המועצה הראשון של רחובות. [הוגה		54
את הריי"ש בשווא נח.] ראש העיר [מטעים את המילה] הראשון של רחובות,		55
שכחתי ברגע זה את שמו. היה מידידי משפחתנו. והוא שאלני: "מה אתה,		56
שויסה" [בהגייה אשכנזית] "או שויטה"?		57
	א' בר־אדון : [מצחקק]	58
אמרתי לו: "אתה שותה" [מטעים בקול רם את ההברה האחרונה]; "אני	ע' חזנוב :	59
שויסה". [כני"ל]		60
	א' בר־אדון : [מצחקק]	61
[מצחקק] זה היה סמוך לגמר התקופה ההיא. נו, על ויתקין אין לי להאריך	ע' חזנוב :	62
הרבה, כי הוא שירת בגדרָה זמן לא רב. אחר כך, עבר לראשון לציון, היה שם		63
למנהל. עשה גדולות. אחר כך, הוא עבר לגליל, ומשם יצאה הקריאה הגדולה,		64
אשר הביאה את העלייה השנייה הנה. [הוגה את הדגש בנוי"ן]. ודאי שמתם על		65
כל זה. הוא היה אדם שהבעת פניו הייתה מלאה מין אירוניה סרקסטית		66

ידידותית. [קולות ילדים נשמעים ברקע]. קשה לי להגדיר אותה. הוא היה אדם	67
מעניין מאוד. ואברהם בנימין סום <הוא> היה אדם יותר מיושב. אולי יותר	68
פדגוג ממנו. פחות נואם, אבל יותר פדגוג. והוא התמסר לנו הרבה מאוד.	69
בזכותו, למדתי בגדרה, זו הקטנה, הנדסה [מטעים את המילה] – עד אשר	70
כשבאתי אחר כך לקולג' האמריקני בביירות, השתומם הפרופסור וסט [West]	71
האמריקני, גוי אמריקני גבוה, אסתמטי כנראה,	72
א' בר־אדון : = [מצחקק]	73
ע' חזנוב : בעל זקן אדום, "הקֹוֹטן [בהגייה אשכנזית] הזה יודע, מניין הוא, מניין הוא,	74
מניין הוא מביא את כל זה? מניין למד את כל זה?" זה, לימדני אברהם בנימין	75
סום. הוא היה מלמד אותנו הנדסה, היה מתרגם מרוסית את כל התאורמות	76
[משפט (במתמטיקה)] וידענו, כולנו, כלומר, התלמידים, כמה היינו? בכיתתי	77
היו שישה, שבעה תלמידים! כל בית הספר מנה 30 תלמידים. אבל ידענו כולנו	78
הנדסה יפה.	79
א' בר־אדון : בעברית. והוא לימד,	80
ע' חזנוב : = בעברית [מדגיש את המילה בקול רם], כמובן. לשון ההוראה כבר עברה,	81
מאותו הרגע שביקרתי בחיידך, עם המורה והמטאטא שסיפרתי לכם,	82
א' בר־אדון : = כן.	83
ע' חזנוב : עברה לשון הה<ו>ראה לעברית. ואפילו לשון הנאומים של הגדולים, לאט לאט,	84
עברה לעברית. אבל אבי, שידע את כל התנ"ך על פה, והיה בקיא בעברית, ידע	85
עברית הרבה יותר ממני, בכל זאת, היה מדבר הרבה מאוד יידיש. וַבַּיִת, היו	86
מדברים יידיש. וכשרצו שהקֹוֹטן לא יבין, כלומר, שהמְלַצִּיק [ברוסית: ילד] לא	87
יבין, היו עוברים לרוסית. ודיברו כל כך הרבה רוסית, עד שהמלציק תפס	88
והתחיל להבין רוסית.	89
זכורני, כשנסעתי [נשמע: *כשנסעתי] לאמריקה באלף תשע מאות ושתים עשרה	90
לשם השתלמות, עוד הייתה היידיש [טרטור מכונית ברקע] הלשון המדוברת	91
בפי הגדולים. בינם לבין עצמם, דיברו יידיש. הנוער, כולו דיבר רק עברית,	92
ובהברה ספרדית, כפי שצינתי.	93
א' בר־אדון : מאז אלף תשע מאות בערך?	94
ע' חזנוב : = אוֹ-,	95
א' בר־אדון : = אלף תשע מאות,	96
ע' חזנוב : בערך אלף תשע מאות שתיים עשרה, שלוש עשרה. משנים אלו חל השינוי שהכול	97
עברו לדיבור עברי. כשחזרתי ארצה, באלף תשע מאות ותשע עשרה,	98
השתוממתי, הבט נא, אנשים אלה שלא יכולתי לדבר איתם עברית, כולם	99
מדברים עברית. בלי יוצא מהכלל. הלשון העברית נעשתה ללשון הכול [מדגיש	100
כל הברה בנפרד: ה-כול]. מובן שהכול יודעים יידיש. אני מדבר יידיש, קָאָחַד	101
היִדִּים [מצחקק]. אבל, הלשון העברית נעשתה מדוברת באופן דִּי מדויק. אולי	102

	103
יותר מדויק מאשר בפי רוב הַסְּבָרִים היום. כמעט בפי הכול.	
א' בר־אדון : באלף תשע מאות וחמש כבר יכולת לצאת כאן לרחוב, ולראות ילדים משחקים	104
בעברית? [מטעים את הביי"ת].	105
ע' חזנוב : כן. [החלטי מאוד] בוודאי!!! אפילו באלף תשע מאות, אה, ותשעים וחמש,	106
תשעים ושבע, כבר אז דיברו עברית. בלי ספק.	107
א' בר־אדון : מ־, מזמן שאתה זוכר את עצמך, וייתכן שאתה זוכר את עצמך בגיל חמש, שש,	108
ע' חזנוב : =כן, אני זוכר, כן.	109
א' בר־אדון : אתה כבר דיברת עם חבריך עברית.	110
ע' חזנוב : בבית הספר, דובר רק עברית.	111
א' בר־אדון : =עברית,	112
ע' חזנוב : =ועליי לציין דבר זה,	113
א' בר־אדון : =בתחילה עברית אשכנזית, כפי שאמרת.	114
ע' חזנוב : עברית אשכנזית. ועליי לציין דבר זה : המורה לא היה מסתפק בעבודתו בכיתה.	115
הוא היה צמוד אל התלמידים בשעת משחקם. ממש כמו שראיתי, הַיְזוּאִיטִים	116
[יְשׁוּעִים] בְּחִיפָה, צמודים אל התלמידים שלהם בשעת משחקם ומתקנים להם	117
את הצרפתית. כך היה המורה שלנו, כאן, צמוד אל תלמידיו בַּחֲצַר בית הספר	118
ומתקן כל מיני שיבושי לשון. [רעש אופנוע ברקע].	119
ועוד דבר, אני למדתי בבית ספר למל. והיה לי מורה,	120
א' בר־אדון : =אתה למדת בלמל?	121
ע' חזנוב : גמרתי את בית ספר לְמַל, היה לי מורה, ששמו היה גולדסמית'. אני חושב שזה	122
היה בשנים של אלף תשע מאות וחמש, שש. [מטעים את המילה 'מאות'.]	123
א' בר־אדון : =אהה.	124
ע' חזנוב : אני גמרתי בשנה וחצי את כל הקורס, והוצאתי משם ידיעה בגרמנית, שאפשרה	125
לי לקרוא את גתה [במבטא גרמני], את שילר ואת היינה. המורים היו מחזרים	126
אחרינו, מתקנים כל שגיאת לשון.	127
א' בר־אדון : גם המורה סוּם וגם המורה,	128
ע' חזנוב : =גם המורה סוּם,	129
א' בר־אדון : =ויתקין.	130
ע' חזנוב : גם המורה ויתקין וגם אלה שבאו לעזור להם; היה פעם אדם ששמו כהן, אדם	131
ששמו ויצמן. [ויסמן?>] תמיד היו קשורים לתלמידים. משום כך, דיברו	132
הילדים עברית הרבה יותר צָחה, מזו המדוברת היום בפי הַסְּבָרָה.	133
א' בר־אדון : אהה. [רעשים ברקע] עכשיו, יש לי שאלה שכל הזמן מעסיקה אותי. והיא,	134
יצירת המינוח של המשחק העברי. יצירת ההווי של המשחק העברי.	135
ע' חזנוב : ובכן, המשחק המקובל ביותר, מקובל גם כיום,	136
א' בר־אדון : =כן.	137
ע' חזנוב : הרבה מאוד, זה היה, כמובן, 'מחבואים'.	138

	139	
איך קָרְאתֶם למשחק הזה בהתחלה?	א' בר־אדון :	
תמיד מחבואים.	ע' חזנוב :	140
	א' בר־אדון : =אה, אי־,	141
לשחק במחבואים. משחקים אחרים, כמובן, ויתקין וסוס היו מוציאים אותנו	ע' חזנוב :	142
לבקעה ששמה היה הרבה [מטעים בקול רס את ההברה האחרונה], הרבה שנים		143
'בקעת האדון סוס'. משום מה? משום שבשבתות לפעמים היה סוס פורש לשם.		144
זו הייתה בקעה קטנה בין הגבעות [מבטא את העי"ן בהגייה ספרדית]. עכשיו		145
זה מיושב לְמַחְצָה, הוא היה שוכב על הפרחים או על העשב, והיה קורא בספר		146
ונח שם.		147
	א' בר־אדון : =אהה.	148
זה היה בקעת האדון סוס. ובכן שמה היינו מציגים לפעמים הצגות, דוד וגוליית.	ע' חזנוב :	149
ושמה רגמתי באבן והפלתי את ראשו של גוליית, מעל הבחור הגדול ממני		150
בַּשְּׁנַתִּים, ששמו היה אביגָדֹר. היו הצגות לפעמים.		151
אגב, ה־, עברית שבפיך היא אותה העברית שדיברת בה בילדותך ונעירותך?	א' בר־אדון :	152
[רעשי רקע]		153
העברית שבפי, כמובן שהתעשרה עם התעשרות הלשון העברית בכללה. אבל	ע' חזנוב :	154
יסודה זה אותה העברית שלימדוני בבית הספר.		155
והמבטא הוא,	א' בר־אדון :	156
=והמבטא,	ע' חזנוב :	157
=וההיגוי הוא,	א' בר־אדון :	158
=אני חייב לשלושה אנשים.	ע' חזנוב :	159
מממ.	א' בר־אדון :	160
שני המורים שהזכרתי, אברהם בנימין סוס ויוסף ויתקין.	ע' חזנוב :	161
מממ.	א' בר־אדון :	162
הללו לא ביטאו, לא את ה־ע' ולא את ה־ח'. [הוגה בהגייה ספרדית] אחר כך	ע' חזנוב :	163
עברתי לבית ספר לְמַל ושם זכיתי להיות תלמידו,		164
=של דוד ילין.	א' בר־אדון :	165
של רבי דוד ילין. עד שבאתי לשם, לא ידעתי צורת דגש. זכורני, שאבי, אחרי	ע' חזנוב :	166
שגמרתי בית הספר, הוא לא ידע מה, מה עושים בְּקוֹטָן [בהגייה אשכנזית]. הוא		167
רוצה ללמוד, והוא כנראה נער היה, אוהב ללמוד ו־, והתקדם בלימוד, מה עושים		168
בו? התייעץ עם רבי דוד ילין, ורבי דוד ילין אמר לו: "שמע, לסמינר אי אפשר		169
לקחת אותו. הוא יודע עברית דיו בשביל הסמינר, די והותר! אבל הוא קטן!		170
קטן, קטן! הגדולים יִמְעָכו [כך מבטא את המילה] אותו בין אצְפְּעוֹתֵיהֶם".		171
<שְׂאֵלָהוּ> אבי: "טוב, רבי דוד, מה אתה מייעץ?" [ברקע קולות של ילדות או		172
נערות.] "תן לי אותו. אני אקח אותו לבית ספר לְמַל, ילמד שם". ושמה למדתי		173
בבית ספר לְמַל, והכרתי את הלשון האנגלית. והספקתי לספוג קצת מן		174

הקלסיקאים הגרמנים. בייחוד אהבתי את היינה.	175
ובכן הייתה התייעצות בין רבי דוד ילין ובין אבי, ורבי דוד ילין אמר לאבי:	176
"אינני מבין. הנער יודע עברית יפה, אבל אפילו צורת דגש [מטעים את המילה	177
בקול] איננו יודע".	178
א' בראדון: [צוחק]	179
"מה עושים בו? אני אקח אותו אליי". בקיצור, למדתי שנה וחצי בבית ספר	180
למל, ובמשך חודש או שניים, הוא הסביר לי ההבדל בין דגש קל ודגש חזק. זה	181
לא נכנס למוחי כאן, בבית הספר.	182
א' בראדון: [מצחקק]	183
מה זה דגש חזק, דגש קל, הכפלת האות? לא הבנתי. הוא לימדני את התורה.	184
ולו אני חייב תודה רבה לא רק על ידיעת הדקדוק העברי, עד כמה שנשאר לי,	185
עד כמה שעודני זוכר, אלא גם על שיפור סגנון הכתיבה שלי. סגנונו של רבי דוד	186
ילין היה קצר, קולע ומדויק. אולי קצת מיושן, אבל היה קולע ומדויק. וזה	187
קיבלתי ממנו.	188
א' בראדון: עכשיו, אני רואה שאתה מנסה להגות את ה'ח' [במבטא ספרדי] ואת ה'ע' [כנ"ל].	189
ע' חזנוב: זה הודות לרבי דוד ילין.	190
א' בראדון: האם אתה עושה זאת בדיבורך הרגיל, היום־יומי, או בהזדמנויות יותר	191
פורמליות?	192
ע' חזנוב: קשה לי לומר לך,	193
א' בראדון: =האם אתה ש', עושה זאת עכשיו מתוך, אה,	194
ע' חזנוב: =לא, אינני עושה,	195
א' בראדון: =כוונה מיוחדת,	196
ע' חזנוב: =אינני עכש',	197
א' בראדון: =תוך כדי שיחה איתי?	198
ע' חזנוב: לא, לא מתוך כוונה מיוחדת, אני חושב שזה פחות או יותר מתוך הרגל. אבל יש	199
בוודאי הרבה־הרבה פעמים שאינני, שאני, אינני שם לב, אינני מבטא, לא את ה'	200
ע' [במבטא ספרדי] ולא את ה'ח' [כנ"ל]. שמי עמ'ם [ע' במבטא ספרדי].	201
א' בראדון: מממ.	202
ע' חזנוב: תשאלני מה שמי – אגיד לך: 'עמ-ר'ם'. קוראים אותי עמרם, ובכן, עמרם, יהיה	203
עמרם. זהו. השפה הערבית בוודאי השפיעה ביודעין ובלא יודעין. אבל יותר	204
מהכול, השפיע רבי דוד ילין. לו אני חייב הרבה [מאריך ומדגיש את ההברה	205
האחרונה] תודה. מבחינות אלו של דקדוק הלשון והיגוי האותיות האלה.	206
א' בראדון: עכשיו, היית בערך בן 15 כשבאת, ללמל. ועד גיל 16, 17, למדת שם.	207
ע' חזנוב: כן, גמרתי שם.	208
א' בראדון: לאחר מכן, מ'ה עשית?	209
ע' חזנוב: לאחר מכן הלכתי לבית הספר המיסיונרי, הפרוטסטנטי, בבירות, הקולגי	210
האמריקני. והתקיים קודם לזה ויכוח בין אבא וביני. אבא חשש מאוד [מדבר	211

	212
בלחש],	213
א' בר־אדון : =מממ.	214
"אתה תלך [ממשיך ללחוש את דברי האב], עודך כל כך צעיר, תלך לבית ספר מיסיונרי? >שאף אחד לא ישמע<". "אתה, אתה אל תדאג. עליי לא ישפיעו המיסיונרים". וכך >חי<. למדתי שם, אחר כך נסעתי לקליפורניה והייתי שבע [ע' במבטא ספרדי] שנים באמריקה. וכפי שאתה רואה, לא נעשיתי גוי. אף על פי ש... זה לא כל כך קל להיות יהודי.	218
א' בר־אדון : [מצחקק]	219
ע' חזנוב : לא היה קל ל', לעבוד 20 שנה בפיק"א ולהיות אגרונום ואחר כך אגרונום ראשי בפיק"א, במוסד שלא מצא את מקומו בארץ. הברון אדמונד ידע [מטעים את המילה בקול] מה הוא רוצה. אבל הפקידות שלו לא הבינה >הבינו< לרוח העם היושב בארץ. והיו תמיד חיכוכים וצרות.	223
א' בר־אדון : מאלף תשע מאות ועשרים עבדת כאן?	224
ע' חזנוב : אני באתי ארצה באלף תשע מאות ותשע עשרה. אני התקבלתי לפיק"א על יסוד ההזמנה של מְסִיָּה הנרי פרנק [הוגה במבטא צרפתי]. אולי השם הזה זכור לך.	226
הוא היה יד ימינו של הברון אדמונד.	227
א' בר־אדון : אהה.	228
ע' חזנוב : שקרא אותי אליו, ונתן בידי את המחלקה החקלאית של פיק"א. ובכן, היו לי שדות בלִבְנִיאל, בבית גן וּבְכֶפֶר תבור.	230
א' בר־אדון : כשבאת לִבְנִיאל וְלַבֵּית גן, לכל המקומות האלה, שם כבר דיברו ודאי עברית, רהוטה,	232
ע' חזנוב : = דיברו עברית ומעניין הדבר.	233
א' בר־אדון : אתה עבדת גם בגליל ה' עליון?	234
ע' חזנוב : הייתי ממונה על הגליל התחתון, וגם הגליל העליון. אבל בעיקר, הגליל התחתון. הייתי הולך עד מטולה [מבטא דגש בטי"ת]. עובד בימים, ומרצה בלילות.	236
א' בר־אדון : באותו זמן, כשנסעת למטולה ולראש פינה, אנשים עוד דיברו במבטא המיוחד של, אה,	238
ע' חזנוב : = אז דיברו, הרב',	239
א' בר־אדון : = הספרדים עם ה', 'זבובים', >עם ה'נבזים'<?	240
[מדברים יחד]	241
ע' חזנוב : = הרוב דיברו יידיש. הנוער דיבר עברית, ודיבר עם ה'בי"ת!	242
א' בר־אדון : 'שבעה זבובים נבזים'!	243
ע' חזנוב : ז-הו!	244
א' בר־אדון : זה היה באלף תשע מאות עשרים עוד?	245
ע' חזנוב : = >אפשטיין< כמדומני היה שמו של >המורר<,	246
א' בר־אדון : = כן, אבל מתי זה היה?	247
ע' חזנוב : אני התחלתי לעבוד בפיק"א ביוני, אלף תשע מאות ועשרים.	248

249	א' בר־אדון :	ואז עוד דיברו ה',
250	ע' חזנוב :	עוד דיברו כך, עם ה־בִּי"ת, אבל ה־בִּי, ה־בִּי, בִּי, בִּי, הזה לאט לאט, לשמחתי,
251		נעלם.
252	א' בר־אדון :	אחה. כן, אתה רוצה לספר לי קצת על היישובים ה־ סמוכים לכאן? א־ תם לא
253		הִייתָם מבודדים מבחינה זו, שלא היה לכם קשר עם ה־ אחרים?
254	ע' חזנוב :	=היה כמובן קשר, אבל, אתה מבין? האוטומוביל עוד לא היה נפוץ, ואפילו לא
255		היה נהוג, בראשיתה של התקופה. קשר היה בַּעגלות. בַּחגיגות לִיג בעומר, היינו
256		רותמים את הסוסים בַּעגלות, ונוסעים לחוג עם החברים שם, או שהם היו באים
257		אלינו [מטעים את המילה].
258	א' בר־אדון :	=איפה?
259	ע' חזנוב :	בַּרחוֹבוֹת.
260	א' בר־אדון :	=או בראשון ל',
261	ע' חזנוב :	=או בעקרון. לראשון לציון אינני זוכר שום נסיעה. זה היה רחוק וקשה מדי.